

1. Конституція України. Київ, 1996.
2. Закон України «Про оплату праці». Київ, 1995.
3. Б. Селегмен. Основные течения современной экономической мысли. М. «Прогресс», 1968.
4. Д. Розенберг. История политической экономии. Часть I. Москва, 1934.
5. Д. Розенберг. История политической экономии. Часть II. Москва, 1935.
6. Д. Розенберг. История политической экономии. Часть III, Москва, 1936.

In the article an important socio-economic category which has an influence on effective development of economy and improvement of welfare of population is examined. The problem of organization of wages is one of important in the conditions of transition from an administrative-command to the market economy. In the article different conceptions of the given category are adopted, coming from the concrete history terms of development of society.

Ланина Т. В.

СУЧАСНА ЕКОНОМІЧНА ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА В УКРАЇНІ: ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМКИ ТРАНСФОРМАЦІЇ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ (РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ)

Інтеграційні процеси, що відбуваються в Україні зумовлюють необхідність трансформації освіти, зокрема економічної оскільки високоякісний рівень економічної освіти є однією з передумов піднесення економіки України.

Ключові слова: економіка, економічне зростання, європейська інтеграція, професійна освіта, трансформація, Болонський процес, концепція.

I. Вступ. Ми – молодь XXI століття, доби новітніх інформаційних технологій, науково-технічного прогресу, активного впровадження інновацій у політичній, соціально-економічній, культурній сфері розвитку країни, феноменів науки і техніки, сформованої системи законодавчої, виконавчої та судової ланок влади, високорозвиненої зовнішньої та внутрішньої торгівлі, європейської інтеграції та інтенсивних темпів розвитку економіки і світового господарства.

Кожна країна має свій специфічний (індивідуальний) шлях розвитку. Як би вдало не розвивалась держава, на противагу стрімкому зростанню, постають негативи, що супроводжують реформування та піднесення економіки. Практичний приклад високорозвинених країн свідчить про проблеми, які виникають щодо регулювання політичного, економічного, соціального, культурного сектору і як наслідок гальмують суспільний розвиток, зокрема і України – держави, яка має вигідне географічне положення, багатий сировинний потенціал, систему зовнішньое-

кономічних відносин, надзвичайну культурну спадщину, розумних, талановитих людей. Однак ефективному піднесенню нашої країни перешкоджає ряд невирішених питань, які пов'язані з усіма сферами державного розвитку, головною причиною цього є недосконалість стратегії, що сьогодні, як шлях розвитку, обрала політична влада, тому гостро постає необхідність її реформування.

II. Постановка завдання. Трансформаційні перетворення, які зазнала наша держава зумовлюють її наближення до європейського освітнього простору, спонукали нас до вибору теми подальшого дослідження. Метою дослідження є визначення реального стану та перспектив розвитку економічної освіти в Україні та в Західному регіоні зокрема.

III. Результати. Зважаючи на нещодавні зрушення в діяльності нової влади спостерігається нова соціально-орієнтована стратегія розвитку країни, яка покликана покращити рівень добробуту соціально незахищених верств населення, про що свідчить прийнятий у 2006 році бюджет України. Проте така політика не передбачає створення сприятливих умов розвитку підприємства, зокрема малого та середнього бізнесу, який є однією з передумов економічного зростання багатьох європейських країн. Іншим негативом є недостатнє фінансування розвитку фермерського господарства та агропромислового комплексу. Тут спостерігається тенденція зниження матеріально-технічної, сировинної бази, а також відсутність кваліфікованих

фахівців, що здатні наситити конкурентноспроможною продукцією не лише внутрішній ринок, а й вийти на світовий, прискорюючи економічне зростання.

Іншим значущим фактором, що стримує економічний розвиток є відсутність достовірних прогнозних макроекономічних показників, що є основою при складанні того ж бюджету, недостатнє фінансування та підтримка з боку державного сектору важливих сфер розвитку суспільства, а передусім освіти.

Аналіз статистичних даних, опублікованих Міністерством освіти України, показує, що упродовж досліджуваного періоду, а саме 1990-2006 роки, у нашій країні спостерігалася тенденція до збільшення кількості вищих навчальних закладів (табл. 1).

Так, у порівнянні 1990-1991 з 2005-2006 навчальними роками загальна чисельність закладів III-IV рівнів акредитації зростає більше ніж у два рази, тобто від позначки 149

української молоді здобути вищу освіту, проте, аналізуючи незаперечні факти позитивного зрушення у освітньому просторі, ми розуміємо, що такі високі темпи його розвитку не є запорукою якості так, як вища освіта для більшості сучасної молоді є лише покликком моди.

Співставляючи Західний регіон із показниками щодо кількості вищих навчальних закладів України, то слід зазначити, що при чисельності населення, яке складає 19% (9429,4 тис. чол. на 01.01.06 р.) від загальної чисельності населення нашої держави, на території даного регіону перебуває лише 20% ВНЗ III-IV та 14,7% I-II рівнів акредитації (табл. 2).

Таким чином, загальна кількість вищих навчальних закладів регіоні становить 158 з них: 56% - I-II рівень акредитації та 44% - III-IV. У загальній кількості вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації Західного регіону найбільша частка припадає на державні ВНЗ і складає 68,1%, відповідно число недержавних становить 31,9%, проте, частка державних ВНЗ I-II рівнів акредитації є суттєво вищою і складає 89,9%.

Розуміючи становище, що склалося на сьогодні, ми вважаємо, що одним із шляхів піднесення економіки України та Західного регіону зокрема є, передусім, забезпечення якісної освіти.

В умовах становлення інформаційного суспільства, якісних перетворень в економіці освіта єдині форм і видів спричиняє безпосередній вплив на всі сфери життєдіяльності, визначає перспективи їх розвитку, що зумовлено зростанням продуктивності значущості освіти як галузі економіки. Тому

Таблиця 1

Вищі навчальні заклади України

Навчальний рік	Кількість закладів:	
	I-II рівнів акредитації	III-IV рівнів акредитації
1990/91	742	149
1995/96	782	255
2000/01	664	315
2005/06	606	345

до 345. Таке зростання зумовлене зменшенням загальної кількості навчальних закладів I-II рівнів акредитації на 18,3%, а саме із 742 до 606. Дана ситуація свідчить про бажання

Таблиця 2

Кількість вищих навчальних закладів Західного регіону
(на початок 2005-2006 навчального року)

Регіон	ВНЗ I-II рівнів акредитації		ВНЗ III-IV рівнів акредитації	
	державні	недержавні	державні	недержавні
Волинська обл.	5	1	4	4
Закарпатська обл.	8	2	7	1
Івано-Франківська обл.	10	2	7	3
Львівська обл.	20	3	10	6
Рівненська обл.	9	1	5	2
Тернопільська обл.	13	-	8	4
Чернівецька обл.	15	-	6	2
Разом	80	9	47	22

враховуючи те, що нині наука починає відігравати провідну роль в економічному зростанні держави ми потребуємо високоосвідчених та висококваліфікованих фахівців, які здатні до сприйняття не адекватних ситуацій і не стандартного мислення.

Економічні процеси супроводжують особистість впродовж усього життя як у професійній діяльності, так і у повсякденному житті. Тому важливим завданням економічної освіти є надання гарантованого рівня знань для того, щоб кожний індивідуум брав активну участь у суспільному житті. Людина для успішної професійної діяльності повинна вільно оперувати основними економічними поняттями, розуміти їх суть та практично застосовувати, все це допоможе підвищити рівень добробуту населення і бути гарантом стабілізації економіки в цілому.

Інтеграція України та Західного регіону, зокрема, до Болонського процесу зумовлює фундаментальні зміни в економічній системі України і є головною причиною, що спричиняє необхідність негайного реформування освіти. В зв'язку із зміною влади та ґрунтовними переминами, що відбулися у політиці держави природно – починається нова сторінка у розвитку освітньої сфери.

Після вступу України в Європейський Союз постає серйозна проблема пов'язана з різними рівнями підготовки фахівців, відмінністю дипломів про вищу освіту та розбіжністю в трудових законодавствах країн, що не дає змоги переміщення населення в межах Європи та працевлаштуванню. Тому основною причиною введення євроосвіти є прагнення об'єднати розрізненні потенціали країн в єдиний економічний механізм. Як свідчить досвід зарубіжних країн (Японії, Великої Британії, США, Німеччини, Франції, Італії), ефективний розвиток економічної освіти є одним із визначальних важелів економічного зростання держави, за рахунок застосування інноваційних освітніх процесів, новітніх інформаційних технологій та забезпечення якісної системи навчання. Зрозуміло, що для інтеграції України до Європейського Союзу необхідно наблизити рівні освіти та скорегувати трудові законодавства країни.

Слід зазначити, що така система освіти є новою філософією освітньої діяльності, новими принципами організації навчального процесу, новим типом відносин між викла-

дачем і студентом, новими методами опанування знань, унеможливлення репродуктивного навчання, прозорості навчального процесу. Її основною метою є сформулювати кожного студента, як окрему особистість з індивідуальними духовними та культурними цінностями.

Україна, що підвелася на шлях важких реформ, зіштовхується з множиною проблем. Одна з них – непрофесіоналізм у сфері економічної освіти, переважання некваліфікованих освітян усіх рівнів, прагнення застосовувати застарілі методи навчання. Проаналізувавши надані знання майбутнім фахівцям стає зрозумілим те, що теорія надзвичайно відірвана від практики так як система освіти не орієнтується на попит роботодавців.

Структурні зміни, що відбуваються в національній економіці безпосередньо впливають на попит на кваліфікованих працівників на ринку праці. У зв'язку з цим зміст багатьох професій значно змінився. Завдяки економічним перетворенням попит на освіту й навчання змінився залежно від їхнього рівня, змісту, якості й спеціалізації.

Професійна освіта й підготовка реагують на ринкові зміни, напрями й потреби. У сучасних умовах реформування економіки України до фахівців висувають певні вимоги, оскільки за недосконалого законодавства робота підприємств та організацій дуже ускладнюється як об'єктивними економічними законами, так і недосконалістю роботи самого підприємства. Фірми функціонують для отримання прибутку, і тому від фахівця вимагають професійних дій, які базуються на чіткому розрахунку, глибоких знаннях та аналізі економічної ситуації.

Різноманітні статистичні джерела свідчать про те, що сьогодні в Західному регіоні є значний потенціал людських ресурсів. Населення має високий рівень освіти: близько 800 чоловік із 1000 у віці від 15 років і більше мають середню або вищу освіту. У кінці ХХ ст. в Західному регіоні з усіх працюючих 38,5 % мали середню загальну освіту, 20,9 % – середню професійну, 29,6 % – вищу. Частка шукачів роботи з вищою освітою становила 36,4 %, з повною середньою – 30,5 %, загальною середньою – 27,6 %, неповною середньою освітою – 5,5 %. На жаль, значна частина тих, хто навчається, – жінки та молодь.

Актуальною проблемою на сьогодні є також те, що переважна більшість сучасних студентів не розуміють необхідності саморозвитку та самовдосконалення. Не підготовленість до самостійного опрацювання наукової літератури, вивчення матеріалу без контролю та спонукання до накопичення знань уповільнюють процес становлення та розвитку європейської освіти в регіонах України. Вирішення цієї проблеми ми вбачаємо у формуванні самосвідомості теперішнього студента. Необхідність усвідомлення самостійного навчання у студента дає змогу переламати застарілі догми навчання при яких особистість не має прагнення до засвоєння матеріалу і виховання майбутнього студента як освічену особу, що здатна адаптуватися до інноваційних освітніх процесів.

IV. Висновки. Входження української освіти (зокрема, економічної) до Болонського процесу – це велика перевага у розвитку нашої економіки, міжнародно-економічних відносин та торгівлі. Завдяки цьому процесу ми маємо докорінно змінити нинішню ситуацію в країні. Повністю модернізувати всі сфери економічного, соціального, політичного розвитку.

Для того, щоб розв'язати проблеми, які стримують загальноекономічний розвиток, необхідно застосувати наступні концептуальні принципи розвитку економічної освіти в Західному регіоні:

1. Створення сприятливих передумов для впровадження безперервного процесу економічної освіти. Оновлення змісту освіти повинне відбуватися в тісному взаємозв'язку з впровадженням нової структури навчального плану, варіативності і гнучкості навчальних планів і програм, урізноманітнення методів роботи, форм контролю за навчальним процесом. Необхідно застосувати досвід європейських країн в управлінні, організації, мотивації економічної освіти.

2. Покращення науково-методичної та матеріально-технічної бази освіти. забезпе-

чення студентів науковою літературою, як вітчизняного так і зарубіжного видавництва, для формування теоретичних та практичних навиків; покращення навчально-виховного процесу із застосуванням новітніх інформаційних технологій.

3. Якісна підготовка висококваліфікованих спеціалістів економічного профілю. Високий рівень підготовки фахівців економічного профілю сприятиме впровадженню нових технологій, розробці новітніх методів управління, виробництву конкурентноспроможної продукції та наданню широкого спектру різноманітних послуг.

4. Покращення навчально-виховного процесу шляхом впровадження європейських методик навчання. Найефективнішим методом удосконалення якості навчального процесу є застосування кредитно-модульної системи згідно європейських стандартів.

Сучасна молодь – це майбутнє нашої держави. І від нас залежить соціальне, економічне та політичне становище України. Реформування освіти є тяжким, тривалим, проте необхідним процесом, який спираючись на інтеграційні процеси, має бути спрямований на забезпечення високої якості економічної освіти. Адже, економічна освіта – це гарант високоефективного розвитку економіки регіонів України.

1. Жук Ю. Треба вміти дивитися у вічі, або в Болонський процес треба входити з українським досвідом, враховуючи реалії // г. Освіта. – 2005. – № 12, березень 16–23. – с. 4–5.

2. Корсак К. Європейський простір вищої освіти і Україна у XXI ст. // Вища школа. – 2005. – № 1. – с. 47.

3. Левківський К. Завдання щодо забезпечення якості вищої освіти України в контексті Болонського процесу // Вища школа. – 2004. – № 5–6. – с. 86–106.

Integrational process, which have place in Ukraine stipulate for necessity of education and economics transformation. Because light-quality level of economics education is one of the prerequisite of Ukraine's economic raising.